

TENDINȚELE COMERȚULUI EXTERIOR DE MĂRFURI A REPUBLICII MOLDOVA CU ROMÂNIA

Lector univ., Natalia ENACHI

*Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, Chișinău, Bănulescu Bodoni, 61,
tel. (+373) 22 41 28, www.ase.md*

Abstract

Starting with 2014, Romania becomes the main foreign trade partner of the Republic of Moldova, a plausible event, in the direction of diminishing our country's dependence almost entirely on the Russian markets.

Key words: *the export and import of goods, the balance of the bilateral trade balance, the volume of foreign trade, the structure of the export and import by groups of goods and by partner countries, sections of goods exported and imported.*

JEL CLASSIFICATION: C41

Relațiile dintre Republica Moldova și România s-au îmbunătățit semnificativ începând cu anul 2009, după venirea la putere a partidelor proeuropene.

Pe lângă parteneriat strategic cu România, Republica Moldova are cel puțin la fel de mult nevoie de investitori strategici din România și din Uniunea Europeană. Aceștia pot contribui substanțial la dezvoltarea mediului de afaceri, activității de comerț exterior și la înscrierea țării pe o traiectorie europeană.

În anul 2010 Republica Moldova și România prin Declarația Comună privind Instituirea unui Parteneriat Strategic între țări pentru Integrare Europeană au convenit asupra unui plan de acțiuni pe plan economic, ce prevede “Schimbul de experiență privind aplicarea standardelor și recomandărilor europene în domeniul economic, comercial și cel al finanțelor publice în procesul de consolidare a sectorului economic din Republica Moldova”.

Tradițional, România se situează pe primul loc între partenerii comerciali din țările Uniunii Europene ai Republicii Moldova. Din anul 2014 România este principalul partener comercial al Republicii Moldova, depășind schimburile pe care această țară le are cu Rusia.

Conform datelor statistice oferite de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova schimburile comerciale a țării noastre cu România s-au cifrat în 2016 la 1064,5 milioane de dolari, înregistrând doar o creștere de 6,3% față de anul precedent, iar în 2015 ele constituind 1001,5 milioane dolari SUA față de anul 2014 au diminuat cu cca 19%.

În perioada anilor 2010-2016 exporturile de mărfuri ale Republicii Moldova în România au cunoscut o dezvoltare dinamică, înregistrând în 2010 o valoare de 246,4 mil. dolari SUA și ajungând în anul 2016 la valoarea de 513 mil. dolari SUA. Doar o abatere se atestă de la această tendință - descreșterea în anul 2012 față de 2011, unde valoarea exporturilor au diminuat cu 19,7 mil.USD.

În anul 2010 ponderea României a constituit 16%, pe când în anul 2016 a atins nivelul de 25,1 la sută, înregistrând o creștere de 2,4 p.p. față de 2015 și 9,1 p.p. față de 2010.

În clasamentul țărilor de destinație a mărfurilor moldovenești exportate pentru prima dată în anul 2014 - România s-a situat pe locul I, urmată de Federația Rusă (cu o pondere de 18,1%), Italia (10,4%), Germania (5,9%), Belarus (5,8%) și pe locul VI situându-se Ucraina cu o pondere de 4,7%. Aceeași situație cu privire la locurile ocupate de țările partenere în exporturile de mărfuri ale Republicii Moldova se înregistrează și în anul 2016, cu mici diferențe față de 2014 și 2015.

Începând cu anul 2014 Federația Rusă ocupă al doilea loc în clasamentul țărilor partenere ai Republicii Moldova în privința exporturilor de mărfuri. Ponderea acestei țări față de anul 2013 s-a diminuat cu 7,9 p.p., iar în anul 2016 față de 2015 a scăzut cu 0,8 p.p. datorită în mare parte

introducerii embargoului pentru mărfurile moldovenești. Diminuarea ponderii în totalul export de mărfuri R.M. în 2016 față de 2015 se semnalează pentru Belarus (cu 1,6 p.p.) și pentru Italia (cu 0,3 p.p.). Ponderea celorlalte țări, în 2016 față de anul precedent a înregistrat creșteri ne semnificative, Germania (cu 0,2 p.p.), Ucraina (cu 0,1 p.p.).

La analiza structurii exportului al Republicii Moldova cu România pe grupe de mărfuri au fost utilizate date oferite de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova în baza Sistemului Armonizat de Codificare și Descriere a mărfurilor. În așa mod, analizând exportul către România pe grupe de mărfuri, observăm sub aspect structural, că acesta este reprezentat de principalele 8 secțiuni:

- Produse ale regnului vegetal;
- Produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțet, tutun;
- Produse minerale;
- Materiale textile și articole din aceste materiale;
- Încălțăminte, obiecte de acoperit capul, umbrele de soare, bastoane, bice, cravașe și părți ale acestora; perne și puf prelucrate și articole din acestea; flori artificiale, articole din păr uman;
- Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare, produse ceramice; sticlă etc;
- Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul;
- Mărfuri și produse diverse (ex.: mobilă, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și articole similare, construcții prefabricate, jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport, părți și accesorii ale acestora, articole diverse).

În anul 2015 ponderea celor 8 secțiuni a constituit 94,9% față de total export al Republicii Moldova în România, ceea ce față de anul 2014 s-a majorat cu 1,8 p.p., iar față de anul 2010 a crescut semnificativ cu 12,3 p.p. (fiind de 82,6%).

În anul 2015 republica noastră a exportat în România produse ale regnului vegetal în valoare de 92,5 mil. dolari SUA, comparativ cu anul precedent a înregistrat o creștere considerabilă de 36,1 mil. dolari SUA sau de 64 la sută. În decursul anilor de refrință ponderea semnificativă din această secțiune o dețineau: fructe comestibile și nuci, coji de citrice și de pepeni; cereale; smințe și fricte oleaginoase, semințe și fructe diverse, plante industriale și medicinale, paie și furaje.

În ceea ce privește secțiunea a IV-a „Produse alimentare; băuturi alcoolice, fără alcool, oțet; tutun”, ponderea sa începând cu anul 2013, fiind de 10,2 % diminuează în continuu ajungând în anul 2015 numai de 6,1 la sută, constituind 27,0 mil.USD. Din această categorie pe piețele românești în 2015 s-au exportat preparate pe bază de cereale, făinuri, amidonuri sau lapte, produse de patiserie –8,7 mil.USD, băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi – 7 mil.USD și zahăr și produse din ele –5,3 mil.USD.

Ponderea maximală în exportul total al R.M. cu România pe parcursul a mai multor ani o deține secțiunea „Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile”, care în anul 2015 ea a constituit 52,1%, care față de anul 2014 a dimiuit cu 3,2 p.p., iar față de 2010 a crescut cu 9,7 p.p.

Evoluții negative în 2015 sunt înregistrate pentru ponderile următoarelor secțiuni: „Produse minerale” (ponderea fiind de 1,2%) a diminuat față de 2014 cu 0,4 p.p., unde majoritatea din aceste produse exportate au fost combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora; materiale bituminoase și ceară minerală, „Încălțăminte, obiecte de acoperit capul, umbrele de soare; bastoane; bice; cravașe și părți ale acestora; perne și puf prelucrate și articole din acestea; flori artificial; articole din păr uman” (ponderea fiind de 3,1%) a diminuat față de 2014 cu 1,6 p.p., „Mărfuri și produse diverse (ex.: mobilă, mobilier medico-chirurgical ; aparate de iluminat, jucării, jocuri etc.)” (ponderea fiind de 2,5%) a diminuat față de anul precedent cu 0,2 p.p.

Evoluții pozitive în 2015 sunt înregistrate pentru ponderile următoarelor secțiuni: „Materiale textile și articole din aceste materiale” (ponderea fiind de 4,5%) s-a majorat față de anul precedent cu 0,5 p.p., unde din categoria dată un succes pe piața României au avut-o covoarele, îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate și „Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest,

mică sau din materiale similare; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă” (ponderea fiind de 4,7%) s-a majorat nesemnificativ față de 2014 - cu 0,3 p.p.

Importurile de mărfuri ale Republicii Moldova din România în perioada analizată (2010-2016) au cunoscut o creștere continuă, cu excepția anului 2015 și 2016.

Până în anul 2014 se evidențiază o tendință ascendentă ai volumului valoric al importurilor de mărfuri ai Republicii Moldova din România, ajungând la o valoare de 803,1 mil. dolari SUA. În anii 2015 și 2016 importurile țării noastre din România au consemnat diminuări, unde cea mai semnificativă s-a înregistrat în 2015 față de 2014 (cu 248 mil. dolar SUA sau cu cca 31 %). În anul 2016 valoarea importurilor Republicii Moldova, constituind 551,5 mil. dolari SUA, față de anul 2015 au diminuat nesemnificativ cu 3,6 mil. dolari SUA sau cu 0,6%.

Din anul 2010 până în 2014 ponderea României în importul total de mărfuri a țării noastre a crescut continuu de la 10% până la 15,1%. În 2015 și 2016 această pondere a constituit de cca 14%.

În clasamentul țărilor de origine a mărfurilor importate în Republica Moldova în anul 2014 - România s-a situat la fel pe primul loc ca și la export având o pondere mai mică de 15,1%. În anul 2016 ponderea României în totalul import al R.M. a constituit 13,7%, urmată de Federația Rusă cu o pondere de 13,3%, China cu o pondere de 9,8%, Ucraina situându-se pe locul IV (9,5%), Germania (7,9%), Italia (7,0%) și pe locul VII situându-se Turcia (6,8%).

În anul 2016 față de anul precedent ponderea României, ca de altfel și a Federației Ruse, a Germaniei și a Turciei a înregistrat diminuări nesemnificative, respectiv de 0,2 p.p., de 0,1 p.p., de 0,2 p.p. și de 0,4 p.p.

În ultimii ani se observă „invadarea” piețelor autohtone de mărfurile chineze, datorită prețurilor sale reduse, accesibile pentru populație săracă. Astfel, în 2016 ponderea Chinei în totalul import al Republicii Moldova a constituit 9,8%, ceea ce a crescut față de 2015 cu 0,6%, iar față de 2010 cu 1,5 la sută. La fel o majorare a ponderii este constatată în 2016 față de 2015 pentru Ucraina cu 0,2%, fiind de 9,5%. Ponderea mărfurilor italiene în importurile țării noastre atât în 2016 cât și în 2015 a fost de 7%.

În urma analizei structurii importului al Republicii Moldova din România pe grupe de mărfuri se pot evidenția următoarele 11 secțiuni principale conform Nomenclatorului Mărfurilor, care au deținut în anul 2016 o pondere de 93,7% față de total import, ceea ce față de anul 2015 a scăzut cu 0,9 p.p., iar față de 2010 respectiv cu 0,2 p.p.:

- Produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțet, tutun;
- Produse minerale;
- Produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe;
- Materiale plastice și articol din aceste; cauciuc și articole din cauciuc;
- Lemn, cărbune de lemn și articole din lemn; plută și articole din plută; articole din paie, împletituri de fibre vegetale sau de nuiel;
- Materiale textile și articole din aceste materiale;
- Articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică sau din materiale similare, produse ceramice; sticlă etc.;
- Metale comune și articole din metale comune;
- Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul;
- Vehicule, aeronave, vase și echipamente auxiliare de transport;
- Mărfuri și produse diverse (ex.: mobilă, mobilier medico-chirurgical, aparate de iluminat și articole similare, construcții prefabricate, jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport, părți și accesorii ale acestora, articole diverse).

Republica Moldova fiind o țară limitată în resurse energetice, ea este nevoită să importe cantități foarte mari de produse minerale. În anul 2015 țara noastră a importat produse minerale în valoare de 296,6 mil.USD, ceea ce față de anul precedent a diminuat cu 149,5 mil.USD, fiind de 446,1 mil.USD. Astfel, ponderea acestor produse în totalul importurilor moldovenești este una foarte mare, atingând pondere maximă de 55,5% în anul 2014, iar în 2015 de 53,4%, diminuându-se cu 2,1 p.p. Cca 99% din

totalul produselor minerale importate din țara vecină o dețin „combustibilii minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora; materiale bituminoase; ceară minerală”, ce în 2015 au înregistrat o valoare de 292703,8 mil. dolari SUA, iar în 2014 de 440912,6 mil. dolari SUA.

În anul 2015 Republica Moldova a importat din România produse alimentare, băuturi alcoolice, fără alcool, oțet și tutun în valoare de 18,5 mil. USD, ceea ce față de anul precedent a înregistrat o diminuare de 3 mil. dolari SUA sau de cca 14%. Ponderea sa în totalul import al RM a constituit în anul de referință 3,3%, iar în anul 2010 această pondere a fost cea mai mare - 3,9 %. În anul 2015 din România s-au importat numai băuturi alcoolice, fără alcool și oțeturi în valoare de 5,5 mil.USD, ponderea cărora față de total mărfuri din această secțiune a constituit 29,5%, iar în anul 2010 ponderea lor a atins nivelul maximal de 43,7%. În 2015 ponderi semnificative din această secțiune de mărfuri o dețineau preparatele alimentare diverse (17,1%), reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; nutrețuri pentru animale (16,2%), preparate pe bază de cereale, făinuri, amidonuri sau lapte etc. (15,9%).

Din anul 2010 până în 2012, volumul valoric al produselor industriei chimice sau ale industriilor conexe a crescut de la 25,209 mil. dolari SUA până la 55,184 mil. dolari SUA, iar începând cu anul 2013 se atestă o continuă diminuare a valorii acestor produse importate la noi în țară, atingând în 2015 suma de 40,5 mil. dolari SUA. În anul 2015 cota parte a produselor industriei chimice sau ale industriilor conexe importate din România a constituit 7,3 la sută, ceea ce față de anul precedent a crescut cu 1,2 p.p. Majoritatea importurilor produselor industriei chimice sau ale industriilor conexe românești sunt caracterizate prin uleiuri eterice și rezinoide; produse de parfumerie, preparate de toaletă și preparate cosmetic; produse chimice anorganice; săpunuri; preparate pentru spălat; preparate lubrifiante; plastilină, "ceară dentară" și preparate dentare pe bază de ipsos sau ghips, paste de modelat, ponderea cărora față de total secțiune constituind peste 60 %.

În ceea ce privește secțiunea a XI „Materiale textile și articole din aceste materiale” mărfurile importate din această categorie în 2015 au atins valoarea de 12,3 mil. dolari SUA, iar în 2014 s-a înregistrat valoarea maximă importată de 15,9 mil. dolari SUA. În mediu pe perioada anilor (2010 - 2015) ponderea acestor mărfuri în totalul import al RM din România a constituit 2,2%.

Mutații variate structurale în perioada de referință sunt evidențiate pentru secțiunea de mărfuri a XVI –a „Mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora; aparate de înregistrat etc.”. Importul acestora, inclusiv reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice, părți ale acestora, în 2015 înregistrând o valoare de 44,4 mil. dolari SUA, caracterizându-se cu o pondere de 8,0%, iar în 2010 având o valoare de numai 18,5 mil. dolari SUA, cu o pondere de 4,8 la sută.

CONCLUZII

În final, putem afirma că relațiile moldo-române au înregistrat un trend ascendant și se vor dezvolta dinamic și pe viitor, încât Republica Moldova contează pe sprijinul României în realizarea agendei sale de reforme și a celei de integrare europeană. Pentru a asigura durabilitatea relațiilor comerciale și pentru a ajuta la echilibrarea balanței comerciale a Republicii Moldova, se simte nevoia în investiții în sectorul producției de bunuri din parte UE și României. Astfel, parcursul European, afinitățile cultural și de limbă, proximitatea geografică etc. oferă investitorilor români suficiente motive pentru a-și orienta atenția către Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. GOGU, Emilia. *Statistica în afaceri internaționale*. București: Ed. Universitara, 2012. 140 p. ISBN 978-606-591-450-6
2. KORKA, M., BEGU, Liviu-Stelian, MARIN, E., ALEXANDRU A. *Bazele statisticii pentru afaceri internaționale*. București: Ed. Universitara, 2009. 331 p. ISBN 978-973-749-616-4.
3. BEGU, Liviu-Stelian. *Statistica internațională. Analize comparative*. București: Ed. Universitara, 2009. 220 p. ISBN 973-743-617-1.
4. BEGU, Liviu-Stelian. *Statistica internațională*. București: Ed. ALL BECK, 1999. 167 p. ISBN 973-9435-86-6.
5. www.statistica.md
6. www.bnm.md